

POSTER SESSION
27 May 2014 TUESDAY 10.15-11.00

MUCİZE KABUK KINAKINA VE OSMANLI DÖNEMİNDE SITMA

Muhammed Uğur Poyraz¹, Afife Mat²

¹Pharmacy Student, İstanbul University, Faculty of Pharmacy, İstanbul, m.ugurpoyraz@gmail.com

²Prof., İstanbul University, Faculty of Pharmacy, Dept. of the History of Pharmacy, İstanbul, afifemat@gmail.com

İnsanlık tarihinde ölümlere en çok neden olan hastalıklarından biri de sıtma'dır. Yüzyıllar sonra "malarya" olarak isimlendirilecek olan bu hastalık kınakına kabuğunun keşfine kadar insanlığın başına dert olmuştur. And Dağları'nın doğu yamaçlarında Peru'dan Bolivya'ya kadar yetişen ve İnkaların kınakına adını verdikleri bu ağacın kabuğu 16. yüzyılda İspanyol misyonerler tarafından Avrupa'ya götürülmüştür. Cizvit tozu adıyla kısa sürede yaygın olarak kullanılmaya başlayan bu mucize kabuk ateşli hastalıklara çare olmuştur. 1742 yılında Linné bu kabuğu veren ağacı *Cinchona officinalis* olarak isimlendirir. 1820 yılında Fransız eczacılar Pelletier ve Caventou kınakınadan kinin elde ederler ve ekstraksiyon metodunu yayınlayarak ilaç firmaları tarafından kinin üretilmesini sağlarlar.

Sıtma, tarih boyunca Anadolu'da da salgınlar yapmış, Ege ve Akdeniz kıyılarında yer alan antik medeniyetlerin birçoğunun çökmesinde önemli bir rol oynamıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde sıtma, aynı ağırlık ve önemde bir halk sağlığı sorunu olmaya devam etmiştir. Osmanlı Devleti, önce Balkan Savaşları ardından Birinci Dünya Savaşı'nın gelmesiyle, savaşın yanında bir de bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte, ordu içinde olduğu kadar sivil halk arasında da sıtma iyice yayılmaya başlamıştır. 1914 yılında kurulan Sıhhiye Nezareti ile salgın hastalıklarla mücadele başlatılmıştır. Yasal düzenlemelerle Almanya'dan ithal edilen kinin tablet haline getirilip, Ziraat Bankası aracılığıyla halka ücretsiz dağıtılmıştır.

Bu çalışmada kınakının tarihi ile Osmanlı döneminde sıtma mücadelesi ve kinin ile ilgili kanunlar araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kınakına, kinin, sıtma, Osmanlı İmparatorluğu

THE MIRACLE BARK CINCHONA AND MALARIA IN THE OTTOMAN EMPIRE

Malaria was among the most dangerous diseases in the history of medicine. It caused a huge trouble for human being until the discovery of Cinchona bark. The Cinchona tree, growing naturally from Bolivia to Colombia on the eastern slopes of the Andes, was introduced into European medicine by Spanish Jesuit missionaries in the 16th century. Being popular as "Jesuit powder" it was used for the treatment of febrile illnesses. Its active ingredient, quinine, was isolated in 1820 by two French pharmacists, Pelletier and Caventou. They published their extraction method, and thus enabled pharmaceutical industry to produce quinine.

Throughout history, malaria caused many epidemics in Anatolia and therefore played a significant role in decimating many ancient civilizations settled on the Mediterranean and Aegean coasts. In the Ottoman Empire, it was an ongoing important public health issue. Ottoman state had to fight against epidemics during the Balkan Wars and then the World War I. Malaria was spread among the troops as well as among the people at the beginning of the World War I. Ministry of Health was founded in 1914 and fight against epidemic diseases was launched. Legal regulations were implemented and quinine was imported from Germany and distributed free of charge to the public.

In this study the history of Cinchona, the laws about quinine and fight against malaria in the Ottoman Empire were investigated.

Keywords: Cinchona, quinine, malaria, Ottoman Empire